

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/26/2020
Identifikačné číslo spisu: 1018201287
Dátum vydania rozhodnutia: 24.02.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1018201287.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a členiek senátu JUDr. Viery Nevedelovej a JUDr. Jany Martinčekovej, v právnej veci žalobcu: N. H., nar. XX. M. XXXX, bytom Z.Z. X/XX, XX-XXX F., A. F., právne zast. JUDr. Ing. Zuzanou Kvakovou, advokátkou so sídlom J. M. Geromettu 146/1, Žilina, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, za účasti: Dominika Agata Kolek, DOMINEWS, so sídlom Centrálna 632/7, 089 01 Svidník, IČO: 47 632 020, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 22901-3/2018-BA zo dňa 04. júla 2018, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 10. decembra 2019, č.k. 8Sa/48/2018-92, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 10. decembra 2019, č.k. 8Sa/48/2018-92, z a m i e t a.

II. Žalobcovi nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

III. Ďalšiemu účastníkovi konania nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

I.
Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) právoplatným rozsudkom zo dňa 10. decembra 2019, č.k. 8Sa/48/2018-92 postupom podľa § 191 ods. 1 písm. c), e) a f) zákona č. 162/2015 Z.z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zrušil rozhodnutie žalovanej zo dňa 04. júla 2018 č. 22901-3/2018-BA (ďalej len „rozhodnutie žalovanej“) a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Napadnutým rozhodnutím žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z.z.“) odvolania žalobcu a ďalšieho účastníka, t.j. zamestnávateľa žalobcu podané proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, pobočka Svidník č. 2778-2/2017-SK zo dňa 28. apríla 2017 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“) vo veci vzniku a zániku sociálneho

poistenia zamestnanca zamietla v celom rozsahu a napadnuté prvostupňové rozhodnutie potvrdila. Sociálna poisťovňa, pobočka Svidník rozhodla, že žalobcovi povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie nezamestnanosti ako zamestnancovi zamestnávateľa Dominika Agata Kolek DOMINEWS od 01. júla 2014 do 30. novembra 2015 podľa slovenskej legislatívy nevzniklo.

2. V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že podľa výpisu zo živnostenského registra Okresného úradu Svidník bol zamestnávateľ, t.j. ďalší účastník zapísaný v živnostenskom registri č. 9126 pod obchodným menom: Dominika Agata Kolek DOMINEWS na základe osvedčenia o živnostenskom oprávnení č. OŽP-AA/2013/02027-000002 v období od 01.01.2014 do 04.04.2017. Ďalší účastník sa od 01. januára 2014 prihlásil do registra zamestnávateľov vedeného žalovanou a žalobcu prihlásil do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia, vedeného žalovanou od 01. júna 2014 do 30. novembra 2015. Žalovaná konštatovala, že správna komisia pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia vydala rozhodnutie č. A1 zo dňa 12. júna 2009, o zavedení postupu dialógu a zmierovacieho postupu týkajúceho sa platnosti dokumentov, určenia uplatniteľných právnych predpisov a poskytovania dávok podľa základného nariadenia (ďalej len „Rozhodnutie č. A1 zo dňa 12. júna 2009“), ktorým stanovila pravidlá na uplatňovanie postupu dialógu a zmierovacieho postupu, ktoré sa použijú aj v prípade, keď existuje rozdiel v stanoviskách medzi členskými štátmi vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov. V súvislosti s vyššie uvedeným postupom bolo žalovanej v súlade s článkom 16 (2) vykonávacieho nariadenia v znení neskorších zmien a predpisov, zo strany poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS oddział Rzeszówie (ďalej len „ZUS“) dňa 05. marca 2015 doručené oznámenie číslo 350000/70/277/2015- UBS2/66070811973, ktorým ZUS určila, že žalobca podlieha v období od 01. júla 2014 do 30. júna 2015 právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Slovenskej republiky. Žalovaná listom číslo 36263-2/2015-BA zo dňa 06. mája 2015, v súlade s čl. 16 (3) vykonávacieho nariadenia v znení neskorších zmien a doplnkov, oznámila ZUS, že nemôže prijať určenie uplatniteľných právnych predpisov Slovenskej republiky, pretože podľa jej názoru niesol výkon závislej činnosti žalobcu pre zamestnávateľa Dominika Agata Kolek DOMINEWS na území Slovenskej republiky znaky zanedbateľných činností, berúc do úvahy skutočnosť, že žalobca na základe uzatvorenej zmluvy s danou spoločnosťou vykonával činnosť v rozsahu 12 hodín mesačne za mzdu 30,- eur mesačne. Dňa 29. októbra 2015 bolo doručené žalovanej zo strany ZUS oznámenie č. 350000/70/1010/2015-UBS-2mg-66070811973 zo dňa 20. októbra 2015, z ktorého vyplýva, že ZUS trvala na svojom stanovisku zo dňa 18. februára 2015. V zmysle bodu 6 Rozhodnutia č. A1 zo dňa 12. júna 2009 žalovaná listom č. 18209-4/2016-BA zo dňa 09. marca 2016 zahájila prvú fázu dialógu a zmierovacieho postupu, priamo informovala ZUS kde objasnila, že ZUS pri svojom určení vychádzala len z rozsahu pracovného času, ktorý je však len jedným z kritérií na určenie uplatniteľnej legislatívy. Žalovaná upozornila na hospodársku návratnosť zamestnania, že pracovná činnosť počas víkendov nasvedčuje tomu, že činnosti sú vykonávané popri hlavnej činnosti, ktorou je samostatná zárobková činnosť v Poľskej republike, a taktiež, že pri vykonaných kontrolách sa jej zamestnanci ani raz osobne nestretli so žiadnymi zamestnancami zamestnávateľa. V nadväznosti na to ZUS listom č. 992900/511/87/2016 zo dňa 25. októbra 2016, po opätovnej analýze ustálila, že predložené dokumenty nepreukazujú, že by zamestnanec reálne vykonával činnosť na území Slovenskej republiky a určila, že na žalobcu sa v období od 01. júla 2014 do 30. júna 2015 uplatňujú právne predpisy Poľskej republiky. Žalovaná súhlasila so stanoviskom ZUS č. 992900/511/87/2016, čo potvrdila listom č 18209-6/2016-BA zo dňa 09. decembra 2016. Súčasne v liste žiadala o stanovisko aj k obdobiu od 01. júla 2015 do 30. novembra 2015. ZUS listom č. OU350000/D/2016-008349/001 zo dňa 21. decembra 2016 určila, že žalobca v období od 01. júla 2014 do 30. novembra 2015 podlieha legislatíve Poľskej republiky. Hoci žalovaná v úvode zahájenia zmierovacieho dialógu namietala určenie uplatniteľnej legislatívy Slovenskej republiky z dôvodu, že činnosť vykonávaná zamestnancom na území Slovenskej republiky vykazuje znaky marginálnej činnosti, v spolupráci so ZUS, postupom v zmysle Rozhodnutia č. A1 zo dňa 12. júna 2009 ZUS ako príslušná inštitúcia štátu bydliska žalobcu, opätovným preskúmaním a následným analyzovaním situácie ustálila, že zamestnanec nepreukázal reálny výkon činnosti pre zamestnávateľa. Na základe uvedeného došlo k zmene kvalifikácie činnosti zamestnanca, o čom ZUS informovala žalovanú. K námietke žalobcu, že ZUS určila ako predbežnú legislatívu Slovenskej republiky, a toto svoje určenie zmenila výlučne na základe informácie, ktorú ZUS poskytla žalovaná, že práca, ktorú

zamestnanec vykonáva na území Slovenskej republiky je marginálneho charakteru, žalovaná uviedla, že v zmysle čl. 76 (4) prvá veta základného nariadenia v znení neskorších zmien a doplnkov, ako inštitúcia, na ktorú sa vzťahujú koordinačné nariadenia Európskej únie, má povinnosť informovať a spolupracovať s inštitúciami sociálneho zabezpečenia členských štátov, aby sa zabezpečilo riadne vykonávanie koordinačných nariadení. V zmysle uvedeného žalovaná poskytla ZUS potrebné dokumenty, na základe ktorých ZUS určila uplatniteľnú legislatívu Poľskej republiky. Žalovaná zdôraznila, že ZUS ako príslušná inštitúcia štátu bydliska žalobcu v spolupráci so žalovanou, rešpektujúc postupy určené v článku 16 vykonávacieho nariadenia v znení neskorších zmien a doplnkov a postupy stanovené Rozhodnutím č. A1, zo dňa 12. júna 2009 a v rámci prvej fázy postupu zmierovacieho dialógu spoločne dospeli k dohode, výsledkom ktorej bolo definitívne určené, že žalobca v období od 01. júla 2014 do 30. novembra 2015 podliehal právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky.

3. Krajský súd dospel k záveru, že v danej veci neboli splnené zákonné podmienky pre zamietnutie žaloby, pričom vychádzal pritom z právneho názoru vysloveného v rozhodnutí veľkého senátu správneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. 1Vs/1/2018 zo dňa 04. decembra 2018. Poukázal na to, že mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri jej výkone povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 Ústavy SR s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právnymi záväznými predpismi Európskej únie.

4. Právne záväznými aktami na úseku sociálneho zabezpečenia pre členské štáty Európskej únie sú Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenie) a Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (vykonávacie nariadenie). Európsky parlament a Rada prijal Nariadenie č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej čl. 42 a 308, konajúc postupom v čl. 251 zmluvy, sledujúc ciele uvedené v preambule zmluvy.

5. Ďalej krajský súd poukázal na to, že Veľký senát správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „veľký senát“) posudzoval otázky nastolené senátom 9S v rozsahu vymedzenom v uznesení sp. zn. 9Sžsk/22/2017 zo dňa 16. mája 2018, ktorým podľa § 22 ods. 1 písm. a) SSP postúpil vec vedenú na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 9Sžsk/22/2017 na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Veľký senát uznesením sp. zn. 1Vs/1/2018 zo dňa 04. decembra 2018 rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie veci nasledovne:

„Odpoveď na 1. otázku: Dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov Európskej únie podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia č. 987/2009 z 16.09.2009 musí byť určitá, čo do obsahu ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a súčasne musí byť zachytená v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči a pod.) a založená do spisu Sociálnej poisťovne.

Odpoveď na 2. otázku: Definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 Nariadenia Európskeho parlamentu Rady (ES) č. 987/2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“), ktorým sa vykonáva Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „základné nariadenie“) alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.“

6. Vychádzajúc z uvedeného a právnej úpravy ustanovenej v druhej hlave vykonávacieho nariadenia krajský súd v danej veci s poukazom na záver veľkého senátu v uvedenom uznesení - že dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachytená v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom

nosiči atď.) a založená do spisu inštitúcie sociálneho poistenia členského štátu, v tomto prípade žalovanej - konštatoval, že v preskúmaných veciach postupom určeným v čl. 16 vykonávacieho nariadenia v znení neskorších zmien a doplnkov a postupom stanoveným Rozhodnutím č. A1 zo dňa 12. júna 2009, a v rámci prvej fázy postupu zmierovacieho dialógu sa dospelo k dohode, výsledkom ktorej bolo definitívne určené, že žalobca bude v období od 01. júla 2014 do 30. novembra 2015 podliehať právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky.

7. Pokiaľ na základe vzájomnej koordinácie žalovaná a inštitúcia sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky určili uplatniteľnú legislatívu Poľskej republiky dohodou, na sociálne poistenie žalobcu sa bude aplikovať príslušná právna úprava Poľskej republiky určená dohodou, a preto žalobca bude podliehať pod právomoc Poľskej republiky ako štátu, ktorého legislatíva bola touto dohodou určená. Uvedená skutočnosť potom vylučuje právomoc žalovanej ako inštitúcie sociálneho zabezpečenia druhého členského štátu EÚ konať o otázke uplatniteľnosti legislatívy na sociálne poistenie žalobcu, keďže uplatniteľnosť príslušnej legislatívy na jeho sociálne poistenie bola vyriešená práve na základe dohody uzavretej medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia Slovenskej a Poľskej republiky ako členských štátov Európskej únie. Z uvedených dôvodov krajský súd dospel k záveru, že pokiaľ došlo k určení uplatniteľnej legislatívy Poľskej republiky vo vzťahu k žalobcovi od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 Nariadenia Európskeho parlamentu Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa vykonáva Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, táto skutočnosť vylučuje právomoc žalovanej ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p) základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.

8. Vychádzajúc zo skutkových okolností vyplývajúcich z administratívneho spisu krajský súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie žalovanej náležite nevychádzalo z právnej úpravy ustanovenej vo vykonávacom nariadení EÚ v spojení s právnou úpravou ustanovenou v základnom nariadení EÚ, majúce za následok jeho nezákonnosť.

9. O trovách konania rozhodol krajský súd podľa § 167 ods. 1 SSP tak, že úspešnému žalobcovi priznal právo na náhradu trov konania.

II.

Kasačná sťažnosť

10. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná v zákonnej lehote s poukazom na § 440 ods. 1 písm. g) a h) SSP kasačnú sťažnosť. Uviedla, že podľa právneho názoru krajského súdu došlo k určení uplatniteľnej legislatívy žalobcu v rámci prvej fázy postupu zmierovacieho dialógu v zmysle Rozhodnutia č. A1 z 02. júna 2009 medzi žalovanou a ZUS. V súvislosti s takto určenou legislatívou krajský súd poukázal na záver Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyjadrený v uznesení sp. zn. 1Vs/1/2018, z ktorého vyplýva, že určenie uplatniteľnej legislatívy v zmysle čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc žalovanej ako inštitúcie druhého členského štátu EÚ konať o otázke uplatniteľnosti legislatívy na sociálne poistenie žalobcu. Žalovaná sa nestotožnila s právnym záverom krajského súdu a zastávala názor, že bola oprávnená vydať napadnuté rozhodnutie, ktoré bolo vydané v súlade so zákonom a koordinačnými nariadeniami.

11. Poukázala na skutočnosť, že žalobcovi bola najskôr listom zo dňa 18. februára 2015 určená slovenská legislatíva a následne, na podnet žalovanej, listom zo dňa 21. decembra 2016 poľská legislatíva. Nakoľko v tomto liste sa uvádza, že určenie poľskej legislatívy ako príslušnej má dočasný charakter a konečným sa stane po uplynutí dvoch mesiacov, ak slovenská inštitúcia nebude namietat určenie poľskej legislatívy, žalovaná v záujme právnej istoty zamestnanca, považovala vydať napadnuté rozhodnutie za dôvodné. Poukázala na to, že v danej veci boli vydané viaceré listy poľskej inštitúcie ZUS o uplatniteľnej legislatíve, zamestnanec bol prihlásený v registri zamestnancov, a preto vydanie rozhodnutia o nevzniku poistenia je v záujme samotného zamestnanca. Žalovaná považovala tvrdenie krajského súdu, že uplatniteľná legislatíva žalobcu bola v prejednávacom prípade určená v rámci prvej

fázy postupu zmierovacieho dialógu v zmysle Rozhodnutia č. Al z 12. júna 2009 medzi žalovanou a ZUS, za nesprávne.

12. V prejednávacom prípade neexistovali medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia protichodné stanoviská v otázke určenia uplatniteľnej legislatívy, na ktorých by niektorá z inštitúcií trvala, a teda tu neexistovala neistota, ktorá by vyžadovala postup inštitúcií v zmysle rozhodnutia č. Al zo dňa 12. júna 2009. Rovnako ani z dokumentov, ktorými bola určená uplatniteľná legislatíva Poľskej republiky poľskou inštitúciou ZUS nevyplýva, že by bola žalovaná vyzvaná ZUS k vzájomnému rokovaniu. Medzi žalovanou a ZUS prebieha v zmysle koordinačných nariadení neustále komunikácia na rôznych úrovniach. Uvedené explicitne vyplýva priamo z čl. 76 základného nariadenia, avšak táto skutočnosť v žiadnom prípade nenaznačuje, že výsledkom tejto komunikácie bolo určenie uplatniteľnej legislatívy v rámci prvej fázy postupu zmierovacieho dialógu v zmysle Rozhodnutia č. Al z 12. júna 2009, ako to uvádza krajský súd vo svojom rozsudku.

13. Žalovaná v danom prípade nerozhodovala o určení uplatniteľnej legislatívy žalobcu, ako ustálil krajský súd, ale prvostupňovým rozhodnutím len deklarovala, že žalobcovi od určitého dátumu nevzniklo sociálne poistenie podľa právnych predpisov Slovenskej republiky. Posúdiť vznik poistného vzťahu v právnom zmysle totiž môže len orgán, ktorý je v mieste vykonávania práce oprávnený určovať uplatniteľnú legislatívu, t.j. v predmetnom prípade žalovaná.

14. Žalobca prihlásil svojho zamestnanca do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia žalovanej, t.j. v systéme slovenského sociálneho poistenia od 01. júla 2014, pričom definitívnym určením uplatniteľnej legislatívy Poľskej republiky príslušnou inštitúciou, bolo nepochybné, že žalobca v danom období podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. Z uvedeného dôvodu bola žalovaná nútená odstrániť dôsledky nesprávnej registrácie žalobcu v registri poistencov, práve vydaním rozhodnutia v zmysle § 178 ods. 1 písm. a) bod prvý zák. č. 461/2003 Z.z.

15. Povinnosť prihlásiť zamestnanca do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia, ako aj odhlásiť zamestnanca po zániku poistenia a viesť evidenciu zamestnanca na účely sociálneho poistenia a starobného dôchodkového sporenia je v zmysle § 232 zák. č. 461/2003 Z.z. základnou povinnosťou zamestnávateľa. Z uvedeného dôvodu má žalovaná za to, že jej postup v tomto prípade bol správny a list poľskej inštitúcie ZUS o určení poľskej legislatívy nemôže z uvedených dôvodov nahradiť samotné rozhodnutie Sociálnej poisťovne o nevzniku poistenia.

16. Zák. č. 461/2003 Z.z. špecificky, na rozdiel od zák. č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „Správny poriadok“), upravuje podmienky zastavenia konania, preto nie je možné podľa názoru žalovanej, aplikovať v jej postupe § 30 ods. 1 písm. e) Správneho poriadku, lebo zák. č. 461/2003 Z.z. vylučuje aplikáciu Správneho poriadku a špecificky pre konanie podľa zák. č. 461/2003 Z.z. upravuje spôsoby, kedy môže správny orgán konanie zastaviť. Podľa názoru žalovanej, pokiaľ rozhodla meritorne a konštatovala spolu s prvostupňovým rozhodnutím, že žalobcovi od určitého dátumu sociálne poistenie zaniklo, tak tento výrok je súladný s procesným postupom, ktorý žalovaná a prvostupňový orgán v súlade s platnou právnou úpravou mohla a bola povinná aplikovať.

17. Žalovaná ďalej poukázala na skutočnosť, že krajský súd sa v napadnutom rozsudku žiadnym spôsobom nevysporiadal so záverom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, vyjadrenom v rozsudku sp. zn. 1Sžso/41/2015 zo dňa 22. augusta 2017, týkajúcim sa obdobných právnych vecí, v ktorom Najvyšší súd SR ustálil, že žalovaná je oprávnená rozhodovať o vzniku povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti žalobcu ako zamestnanca, ktorý bol prostredníctvom príslušného formulára zaregistrovaný v registri poistencov, pričom Najvyšší súd SR zároveň poukázal na ustanovenia zák. č. 461/2003 Z.z., z ktorých táto právomoc žalovanej vyplýva. Obdobný názor tiež Najvyšší súd vyjadril aj v ďalších svojich rozhodnutiach, a to napr. sp.zn. 1Sžso/66/2015, 1Sžso/12/2016, 9Sžso/32/2016, 9Sžso/177/2015.

18. Právo účastníka správneho konania na oboznámenie sa s podkladmi rozhodnutia je širšie a za

podmienok ustanovených správnym súdnym poriadkom zahŕňa prístup k všetkým podkladom administratívneho rozhodnutia, ktoré administratívny orgán použil na rozhodnutie. Odopretie tohto práva účastníkovi administratívneho konania má za následok porušenie práva na poskytnutie inej právnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. Ide o jeden z pilierov zákonnosti administratívneho konania, ktorý vyvažuje postavenie účastníka administratívneho konania oproti mocenskému postaveniu orgánu verejnej správy, ktorý z titulu verejnej moci danej mu zákonom vedie a ovláda konanie.

19. Žalovaná mala za to, že pokiaľ by postupovala iným spôsobom než vydaním napadnutého rozhodnutia, ako to naznačoval krajský súd, došlo by z jej strany k porušeniu práv účastníkov administratívneho konania. Okrem iného, krajský súd sa v napadnutom rozhodnutí vôbec nezaoberal otázkou, akým spôsobom, ak nie vydaním napadnutého rozhodnutia, má žalovaná v ďalšom konaní v predmetnej veci postupovať.

20. Žalovaná poukázala na aktuálnu judikatúru krajských súdov, ktoré v skutkovo rovnakých konaniach rozhodli v jej prospech, a to napr. rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 29Sa/5/2018 zo dňa 13. novembra 2018, rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 29Sa/17/2018 zo dňa 13. novembra 2018, rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 28Sa/19/2018 zo dňa 15. januára 2019, rozsudok Krajského súdu v Prešove č.k. 8Sa/2/2018-100 zo dňa 29. januára 2019.

21. Vzhľadom na uvedené skutočnosti žalovaná navrhla, aby kasačný súd rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 10. decembra 2019, č.k. 8Sa/48/2018-92, zmenil tak, že žalobu ako nedôvodnú zamietne.

22. Žalobca a vedľajší účastník sa ku kasačnej sťažnosti nevyjadrili.

III.

Právne posúdenie kasačným súdom

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) postupom podľa § 452 ods. 1 SSP v spojení s § 439 SSP preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a po zistení, že kasačnú sťažnosť podala sťažovateľka včas (§ 443 ods. 2 písm. a/ SSP), preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a jednohlasne (§ 464 v spojení s § 139 ods. 4 SSP) dospel k záveru, že kasačnej sťažnosti nemožno priznať úspech.

24. Kasačný súd rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu SR. Rozsudok bol verejne vyhlásený 24. februára 2021 (§ 137 ods. 4 SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP).

25. Podľa § 454 SSP na rozhodnutie kasačného súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

26. Podľa § 461 SSP kasačný súd zamietne kasačnú sťažnosť, ak po preskúmaní zistí, že nie je dôvodná.

27. Podľa čl. 11 (1) Nariadenia európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „základné nariadenie“) osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

28. Podľa článku 11 (3) písm. a) základného nariadenia s výhradou článkov 12 až 16 osoba vykonávajúca činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte podlieha právnym predpisom tohto členského štátu.

29. Podľa článku 13 (3) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná

osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1.

30. Podľa článku 1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

31. Podľa článku 16 (1) Nariadenia Európskeho parlamentu Rady (ES) č. 987/2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“) osoba, ktorá vykonáva činnosť v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

32. Podľa článku 16 (2) vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

33. Podľa článku 16 (3) vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

34. Podľa článku 16 (4) vykonávacieho nariadenia, ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

35. Podľa článku 16 (5) vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

36. Podľa článku 16 (6) vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

37. Podľa bodu 1 rozhodnutia č. A1 z 12. júna 2009 Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia o zavedení postupu dialógu a zmierovacieho postupu týkajúceho sa platnosti dokumentov, určenia uplatniteľných právnych predpisov a poskytovania dávok podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 (ďalej len „rozhodnutie č. A1“) toto rozhodnutie stanovuje pravidlá na uplatňovanie postupu dialógu a zmierovacieho postupu, ktoré sa môžu použiť v týchto prípadoch:

- a) prípady, keď existujú pochybnosti o platnosti dokumentu alebo o správnosti podporných dokladov, ktoré uvádzajú situáciu osoby na účely uplatňovania nariadenia (ES) č. 883/2004 alebo nariadenia (ES) č. 987/2009, alebo
- b) prípady, keď existuje rozdiel v stanoviskách medzi členskými štátmi vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov.

38. Podľa bodu 5 rozhodnutia č. A1 inštitúcia alebo orgán, ktorý vyjadrí pochybnosti o platnosti dokumentu, ktorý vydala inštitúcia alebo orgán druhého členského štátu, alebo ktorý nesúhlasí s (dočasným) určením uplatniteľných právnych predpisov, sa týmto nazýva žiadajúcou inštitúciou. Inštitúcia druhého členského štátu sa týmto nazýva dožiadanou inštitúciou.

39. Podľa bodu 6 rozhodnutia č. A1, ak dôjde k jednej zo situácií uvedených v bode 1, žiadajúca inštitúcia sa obráti na dožiadanú inštitúciu, aby požiadala o potrebné objasnenie jej rozhodnutia a v prípade potreby zrušila príslušný dokument alebo ho vyhlásila za neplatný, alebo preskúmala alebo zrušila svoje rozhodnutie.

40. Podľa bodu 7 rozhodnutia A1 žiadajúca inštitúcia zdôvodní svoju žiadosť, pričom uvedie, že sa uplatňuje toto rozhodnutie, a poskytne príslušné podporné doklady, ktoré boli dôvodom žiadosti. Uvedie, kto bude jej kontaktnou osobou počas prvej fázy postupu dialógu.

41. Podľa bodu 9 rozhodnutia A1 dožiadaná inštitúcia čo najskôr informuje žiadajúcu inštitúciu o výsledku svojho prešetrovania, ale najneskôr do troch mesiacov od doručenia žiadosti.

42. Podľa bodu 10 rozhodnutia A1, ak sa pôvodné rozhodnutie potvrdí, zruší a/alebo ak sa dokument zruší alebo vyhlási za neplatný, dožiadaná inštitúcia o tom informuje žiadajúcu inštitúciu. O svojom rozhodnutí informuje aj dotknutú osobu a prípadne aj jej zamestnávateľa a oznámi im tiež, akými postupmi môžu toto rozhodnutie napadnúť v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

43. Podľa článku 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodný čl. 249 Zmluvy o Európskom spoločenstve) je nariadenie právnym aktom únie, majúcim všeobecnú platnosť, je záväzný vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľný vo všetkých členských štátoch. Rovnako rozhodnutie je záväzný v celom rozsahu. Nariadenie je teda nástrojom unifikácie európskeho práva a rozhodnutím orgánu členského štátu, vrátane vnútroštátneho súdu, nie je možné vylúčiť jeho použitie pre konkrétny prípad.

44. S právnym záverom krajského súdu sa kasačný súd stotožnil vychádzajúc zo skutkového stavu, ktorý podrobne v odôvodnení rozsudku popísal krajský súd, a preto pre účastníkov konania známe fakty a skutočnosti nebude nadbytočne opakovať.

45. Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej, ktorým zamietla odvolanie žalobcu a ďalšieho účastníka, t.j. zamestnávateľa žalobcu a potvrdila prvostupňové rozhodnutie, ktorým bolo rozhodnuté, že žalobcovi ako zamestnancovi zamestnávateľa Dominika Agata Kolek DOMINEWS nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie nezamestnanosti od 01. júla 2014 do 30. novembra 2015 podľa slovenskej legislatívy.

46. V prejednávanvej veci nebolo sporné, že dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov Európskej únie podľa čl. 16 (4) vykonávacieho nariadenia, t.j. medzi žalovanou a ZUS bola určitá, čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a súčasne bola zachytená písomne a založená do spisu žalovanej. A teda na základe vzájomnej koordinácie žalovanej a ZUS bola určená príslušná uplatniteľná poľská legislatíva, na základe čoho sa na sociálne poistenie žalobcu bude aplikovať príslušná právna úprava Poľskej republiky a žalobca podlieha pod právomoc Poľskej republiky.

47. Žalovaná aj napriek tomu, tvrdiac, že sa na žalobcu nevzťahuje slovenská legislatíva, konala a rozhodovala o existencii povinného sociálneho poistenia podľa slovenskej legislatívy. Pokiaľ na základe vzájomnej koordinácie inštitúcie sociálneho zabezpečenia rozdielnych členských štátov EÚ určia príslušnú uplatniteľnú legislatívu jedného štátu dohodou, na sociálne poistenie dotknutej osoby sa bude aplikovať príslušná právna úprava štátu takto určená a dotknutá osoba bude podliehať pod právomoc štátu, ktorého legislatíva bola touto dohodou určená.

48. Vzhľadom na uvedené argumenty kasačný súd dospel k záveru, že žalovaná nemala právomoc na

konanie vo veci sociálneho zabezpečenia žalobcu, pričom napadnuté rozhodnutie je zmätočné, nakoľko žalovaná na jednej strane konala a rozhodovala podľa slovenskej legislatívy, avšak na druhej strane vychádzala z toho, že žalobca v oblasti sociálneho poistenia podlieha poľskej legislatíve. Ak teda bolo určené, že žalobca v oblasti sociálneho poistenia podliehal poľskej legislatíve, mala žalovaná postúpiť prihlášku ZUS.

49. Žalovaná v kasačnej sťažnosti namietala, že krajský súd v napadnutom rozsudku uviedol, že došlo k určeniu uplatniteľnej legislatívy žalobcu v rámci prvej fázy postupu zmierovacieho dialógu v zmysle Rozhodnutia č. AI z 02. júna 2009 medzi žalovanou a ZUS. Krajský súd v napadnutom rozsudku poukázal na to, že v predmetnej veci postupom určeným v čl. 16 vykonávacieho nariadenia a postupom stanoveným Rozhodnutím č. AI zo dňa 12. júna 2009 a v rámci prvej fázy postupu zmierovacieho dialógu poukazujúc na postup žalovanej a ZUS, žalovaná a ZUS dospeli k dohode, výsledkom ktorej bolo definitívne určené, že žalobca bude v období od 01. júla 2014 do 30. novembra 2015 podliehať právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. Za tohto stavu vo veci krajský súd vo svojom rozhodnutí správne namietal právomoc žalovanej na vydanie napadnutého rozhodnutia.

50. K námietke žalovanej vo vzťahu k právu žalobcu na oboznámenie sa s podkladmi rozhodnutia, kasačný súd poukazuje na to, že z administratívneho spisu žalovanej vyplýva, že ZUS listom zo dňa 21. decembra 2016 informovala žalobcu, že mu bolo určené, že v období od 01. júla 2014 do 30. novembra 2015 podlieha legislatíve Poľskej republiky, pričom aj zo základného nariadenia vyplýva, že ak osoba vykonáva činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, tak podlieha právnym predpisom len jednému z týchto členských štátov. Žalovaná preto mala postúpiť prihlášku ZUS, ktorá má právomoc následne konať vo veci.

51. Pokiaľ žalovaná poukazovala na rozhodnutia krajských súdov, kasačný súd uvádza, že sa nejedná o judikované rozhodnutia, resp. o zovšeobecňujúci právny názor súdu, preto nie sú záväzným podkladom pre rozhodovanie tohto súdu. Napokon, skutkové okolnosti v každom prípade nie sú rovnaké a je potrebné zaoberať sa osobitne každou vecou podľa konkrétnych okolností.

52. Pokiaľ žalovaná poukazovala na rozsudky NS SR sp.zn. 9Sžso/177/2015, sp.zn. 9Sžso/32/2016 a sp.zn. 9Sžso/12/2016, kasačný súd uvádza, že v danom konaní došlo k zamietnutiu žaloby a následne k zamietnutiu odvolania z dôvodu, že žalobca nebol aktívne hmotnoprávne legitimovanou osobou, lebo nenamietal porušenie svojich subjektívnych práv, ale práv pribratého účastníka, t.j. svojho zamestnanca.

53. Pokiaľ žalovaná poukazovala na rozsudky NS SR sp.zn. 1Sžso/41/2015 zo dňa 22. augusta 2017 a sp.zn. 1Sžso/66/2015, kasačný súd uvádza rozsudky NS SR sp.zn. 7Sžsk/162/2018, sp.zn. 9Sžsk/35/2018, sp.zn. 9Sžsk/82/2017, z ktorých vyplýva, že právny názor vyjadrený v žalobcom namietaných rozhodnutiach - že žalovaná je oprávnená v sporných nedávkových konaniach okrem iného rozhodnúť aj o vzniku povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti žalobcu ako zamestnanca po tom, čo bola prostredníctvom príslušného formulára zaregistrovaná v registri poistencov žalovanej - bol prekonaný uvedenými rozhodnutiami, z ktorých vyplýva, že ak je určitým spôsobom preukázaná existencia dohody o určení príslušnej legislatívy podľa čl. 16 (4) vykonávacieho nariadenia a nie je zrejmá právomoc žalovanej na konanie vo veci sociálneho zabezpečenia, tak žalovaná nemá právomoc konať a rozhodovať podľa slovenskej legislatívy, ak vychádzala z toho, že žalobca v oblasti sociálneho poistenia podlieha legislatíve iného členského štátu.

54. Kasačný súd v danej súvislosti poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu sp.zn. 9Sžsk/83/2017 zo dňa 27. februára 2019: „Nad rámec uvedeného kasačný súd zdôrazňuje, že ak sa určení poľskej legislatívy stalo, či stane konečným, nemá Sociálna poisťovňa právomoc vôbec konať a rozhodovať, čo je skutočnosť vyplývajúca jednak z účelu nariadení, ako aj zo slovenského právneho poriadku. Ako už súd vyššie uviedol, práve predchádzanie mnohosti uplatniteľných systémov sociálneho zabezpečenia a príslušných orgánov bolo dôvodom prijatia nariadení. Osoby, na ktoré sa základné a vykonávacie nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu, a z tohto dôvodu je tiež

účelné, aby aj právomoc na vykonávanie sociálneho poistenia a akýchkoľvek konaní a rozhodovaní s ním spojených mala inštitúcia sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu. K rovnakým záverom súd dospel aplikáciou slovenského právneho poriadku. Sociálna poisťovňa ako štátny orgán môže konať iba v rozsahu a spôsobom určeným zákonom, v tomto prípade zákonom o sociálnom poistení. Zákon o sociálnom poistení vymedzuje právomoc žalovanej vykonávať sociálne poistenie ako aj jeho rozsah, pričom tiež určuje jej špeciálne oprávnenia vo vzťahu k inštitúciám členských štátov Európskej únie, avšak aplikáciu legislatívy iného členského štátu v prípade jej určenia zákon medzi právomoci Sociálnej poisťovne nezaradil. Ak teda bola či bude právoplatne určená legislatíva Poľskej republiky, iba inštitúcia ZUS má právomoc konať vo veci žalobcovho sociálneho poistenia.“

55. Vzhľadom na uvedené dôvody považoval kasačný súd rozhodnutie krajského súdu za vecne správne, a preto rozhodol podľa § 461 SSP tak, že kasačnú sťažnosť žalovanej ako nedôvodnú zamietol.

56. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 167 ods. 1 SSP, § 169 SSP v spojení s § 467 ods. 1 SSP tak, že v konaní úspešnému žalobcovi, ako aj ďalšiemu účastníkovi nárok na náhradu trov nepriznal, nakoľko v spojení s kasačným konaním im žiadne trovy nevznikli.

57. Tento rozsudok kasačného súdu bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.